

From: [redacted] 5.1.2.e Woo @minez.nl>
Sent: dinsdag 12 maart 2019 16:47
To: [redacted] 5.1.2.e Woo
Cc: [redacted] 5.1.2.e Woo
Subject: RE: input op onderwerpen die kamerleden in kunnen brengen debat insectensterfte

Ik weet niet of ik dit bedoelde, maar je hebt het in ieder geval goed geformuleerd 😊.
Ik neem het over.

[redacted] 5.1.2.e Woo
[redacted] 5.1.2.e Woo
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
E [redacted] 5.1.2.e Woo @minez.nl
T [redacted] 5.1.2.e Woo
[redacted] @5.1.2.e Woo

Van: [redacted] 5.1.2.e Woo @ctgb.nl>
Verzonden: dinsdag 12 maart 2019 15:01
Aan: [redacted] 5.1.2.e Woo @minez.nl>
CC: [redacted] 5.1.2.e Woo @minez.nl>; [redacted] 5.1.2.e Woo @ctgb.nl>
Onderwerp: RE: input op onderwerpen die kamerleden in kunnen brengen debat insectensterfte

Hoi [redacted] 5.1.2.e Woo

Eén vraag nog: Ik neem aan dat jullie bedoelen met de geel gearceerde zin hieronder dat er geen concrete aanwijzingen zijn die nopen tot een nationale aanscherping van toelatingseisen, vooruitlopend op het Europese proces? Het staat er nu namelijk als twee losse zaken in die zin en dan is het niet helemaal juist, want er zijn uiteraard wel aanwijzingen voor cumulatieve effecten op het milieu (bijv. het 2017 WUR-rapport over multistress bij invertebraten).

Groet,

[redacted] 5.1.2.e Woo

Van: [redacted] 5.1.2.e Woo @minez.nl]
Verzonden: dinsdag 12 maart 2019 13:16
Aan: [redacted] 5.1.2.e Woo
CC: [redacted] 5.1.2.e Woo
Onderwerp: Re: input op onderwerpen die kamerleden in kunnen brengen debat insectensterfte

Voor het dossier is het dan te laat maar voor onszelf nog op tijd. Overleg in TK is donderdag.

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 12 mrt. 2019 om 13:00 heeft [redacted] 5.1.2.e Woo @ctgb.nl> het volgende geschreven:

Nog niet naar kunnen kijken. Ik heb nu overleg met [redacted] 5.1.2.e Woo tot 14:00. Kan het daarna nog?

Van: [redacted] 5.1.2.e Woo [redacted] @minez.nl]

Verzonden: dinsdag 12 maart 2019 12:46

Aan: [redacted] 5.1.2.e Woo

CC: [redacted] 5.1.2.e Woo

Onderwerp: RE: input op onderwerpen die kamerleden in kunnen brengen debat insectensterfte

Kleine aanpassing n.a.v. opmerking [redacted] 5.1.2.e Woo Ik vrees dat [redacted] 5.1.2.e Woo er nog niet naar heeft kunnen kijken.

[redacted] 5.1.2.e Woo

[redacted] 5.1.2.e Woo

Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

E [redacted] 5.1.2.e Woo @minez.nl

T + [redacted] 5.1.2.e Woo

<image001.png> @ [redacted] 5.1.2.e Woo

Van: [redacted] 5.1.2.e Woo

Verzonden: dinsdag 12 maart 2019 08:06

Aan: [redacted] 5.1.2.e Woo @minez.nl>; [redacted] 5.1.2.e Woo

[redacted] @minez.nl>; [redacted] 5.1.2.e Woo @ctgb.nl>

Onderwerp: RE: input op onderwerpen die kamerleden in kunnen brengen debat insectensterfte

Hoi [redacted] 5.1.2.e Woo zie eerste aanzet,

[redacted] 5.1.2.e Woo graag reacties.

Gr

[redacted] 5.1.2.e Woo

- Gewasbeschermingmiddelen waren afgelopen week volop in het nieuws: Zembla met de resultaten van een onderzoek naar de blootstelling van omwonenden. Het burgerinitiatief Meten = Weten over de vervuiling van tuinen met bestrijdingsmiddelen uit de lelieteelt. **We pleiten voor een aanpassing van het toelatingsbeleid, waarbij toelating wordt gebaseerd op de daadwerkelijke en cumulatieve effecten voor ecosystemen, gebaseerd op monitoring. En waarbij bij toelating het voorzorgsbeginsel wordt toegepast, gebaseerd op worst-case-scenario's.** Op dit moment zijn ecologische experts geen lid van de commissie die verantwoordelijk is voor het toepassingsbeleid. **Dit is in onze optiek noodzakelijk.**

Antwoordlijn/spreeklijn

Het toelatingsbeleid is al gebaseerd op het voorzorgsbeginsel; werkzame stoffen en middelen mogen alleen worden gebruikt als ze veilig zijn bevonden door mens, dier en milieu. Ecotoxicologie wordt daar ook in meegenomen. De toelating is gebaseerd op studies die vooraf moeten plaatsvinden, dat is inherent aan het voorzorgsbeginsel. Als naderhand toch nadelige effecten worden aangetoond, wordt dit meegenomen bij de reguliere herbeoordeling van stoffen. Als daarop niet kan worden gewacht omdat het onaanvaardbare effecten betreft, wordt uiteraard sneller ingegrepen. De beperkingen in het gebruik van neonicotinoiden zijn daarvan een voorbeeld.

Het toelatingsbeleid is een EU geharmoniseerd beleid. Procedures, criteria (uniforme beginselen) en richtsnoeren worden in EU verband vastgesteld. De mogelijkheid of er cumulatie van effecten optreedt, is momenteel onderdeel van studie van de EFSA, de Europese Voedselautoriteit die uiteindelijk

adviseert over de risico's van gewasbeschermingsmiddelen. Nederland levert hieraan een actieve bijdrage (RIVM). In het huidige toelatingsbeleid zijn al veiligheidsfactoren ingebouwd die rekening houden met de mogelijkheid dat cumulatieve effecten kunnen optreden. Als er aanwijzingen zijn dat dit moet worden aangepast, zal dit in EU verband moeten worden aangepakt.

Een land heeft tijdelijk de mogelijkheid om strengere eisen te stellen. Er zijn volgens het Ctgb momenteel nog geen concrete aanwijzingen dat er daadwerkelijke onverwachte cumulatieve effecten optreden en dat nationale aanscherping van toelatingseisen nodig is. De cumulatie (stapeling) van middelen betekent niet automatisch een cumulatie van effecten.

Momenteel speelt een REFIT van de verordening voor het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen. Maatschappelijke organisaties, instituten, burgers en het Europees Parlement hebben kunnen reageren op het huidige toelatingsbeleid. De Europese Commissie werkt momenteel aan een zogenaamd Staff Working Document waarin ze al dan niet voorstellen doet om het huidige beleid aan te passen. Nederland wacht die voorstellen eerst af.

@ 5.1.2.e Woo

Hebben jullie opmerkingen/aanvullingen? Klopt het dat EFSA zich buigt over cumulatie? Zit er trouwens een ecoloog in het College?

5.1.2.e Woo

5.1.2.e Woo

Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

E 5.1.2.e Woo @minez.nl

T + 5.1.2.e Woo

<image001.png> @ 5.1.2.e Woo

Van: 5.1.2.e Woo

Verzonden: dinsdag 12 maart 2019 06:59

Aan: 5.1.2.e Woo @minez.nl>

Onderwerp: Fwd: input op onderwerpen die kamerleden in kunnen brengen debat insectensterfte

Hallo 5.1.2.e Woo,

Kun jij in de trein op weg naar Ede al vast een voorzet maken voor een reactie op het tweede signaal?

Groet,

5.1.2.e Woo

Verstuurd vanaf mijn iPad

Begin doorgestuurd bericht:

Van: " 5.1.2.e Woo @minez.nl>

Datum: 11 maart 2019 om 20:45:55 CET

Aan: " 5.1.2.e Woo @minez.nl>, " 5.1.2.e Woo

@minez.nl>

Kopie: " 5.1.2.e Woo @minez.nl>

Onderwerp: input op onderwerpen die kamerleden in kunnen brengen debat insectensterfte

Hoi 5.1.2.e Woo en 5.1.2.e Woo

In de voorbereiding voor het plenair debat donderdag hebben we gehoord dat de kamerleden input hebben gekregen om de volgende onderwerpen. Zouden jullie dat willen meenemen in de voorbereiding?

Dank! 5.1.2.e Woo

- De minister van LNV is vorig jaar, op initiatief van een motie door D66, gevraagd om een verbod op het gebruik van glyfosaat voor alle toepassingen die 'geen relatie hebben met bestrijding van organismen en slechts landbouwkundig gemak dienen'. Ook dit jaren kleuren veel weiland oranje, terwijl alternatieven beschikbaar zijn. Het resetten van graslanden is nadeling voor koolstofvastlegging en biodiversiteit, maar bovendien niet noodzakelijk voor de groei van voldoende eiwit gras voor koeien. Hoe gaat de minister deze motie tot uitvoer brengen? En welke mogelijkheden ziet zij in het kader van de LNV-visie 'Waardevol en Verbonden' om boeren hierin te ondersteunen? Zou het mogelijk zijn om het gebruik van glyfosaat door boeren extra te belasten?
- Gewasbeschermingsmiddelen waren afgelopen week volop in het nieuws: Zembla met de resultaten van een onderzoek naar de blootstelling van omwonenden. Het burgerinitiatief Meten = Weten over de vervuiling van tuinen met bestrijdingsmiddelen uit de lelieteelt. **We pleiten voor een aanpassing van het toelatingsbeleid, waarbij toelating wordt gebaseerd op de daadwerkelijke en cumulatieve effecten voor ecosystemen, gebaseerd op monitoring. En waarbij bij toelating het voorzorgsbeginsel wordt toegepast, gebaseerd op worst-case-scenario's.** Op dit moment zijn ecologische experts geen lid van de commissie die verantwoordelijk is voor het toepassingsbeleid. **Dit is in onze optiek noodzakelijk.**

5.1.2.e Woo

Verbinding Landbouw en Natuur

.....
Directoraat-generaal Natuur, Visserij en Landelijk Gebied

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag | C-Noord, passage, 4e etage

Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

.....
M 06 5.1.2.e Woo

@ 5.1.2.e Woo @minez.nl

www.rijksoverheid.nl/Inv

5.1.2.e Woo

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch

verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.